

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ

Косяченко К. Е., к. ю. н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Системний характер реформи децентралізації зумовлює комплексність її впливу на системні трансформації суспільства. Від «технократичного» вузького сприйняття децентралізації як процесу зміни процедур утворення та функціонування органів місцевого самоврядування важливо переходити до інтегрального розуміння місця й ролі цих змін у побудові процесів розвитку регіонального та загальнонаціонального рівнів. Децентралізація доти залишатиметься «річчю в собі» з досить вузьким потенціалом якісних зрушень, доки не буде інтегрована до загальних процесів модернізації країни та суспільства. Ключовими принципами, на основі яких має здійснюватися децентралізація в Україні, визначено принципи субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування.

Низка досліджень свідчить про неоднозначність впливу децентралізації на соціально-економічний розвиток. Найчастіше обернена кореляція між децентралізацією та економічним зростанням спостерігається в країнах із транзитивною економікою або тих, що розвиваються. Фактори негативного впливу фіскальної децентралізації на економічне зростання країн дослідниками об'єднано у чотири групи [1].

Упровадження децентралізації як інструменту державної регіональної політики має на меті змінити систему управління громадами та систему адміністративно-територіального устрою країни, а також досягти покращення становища громадян незалежно від місця їх проживання.

Результати досліджень окремих експертів, щодо впливу фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток регіонів свідчать про те, що прямого зв'язку показників бюджетної децентралізації та зміни валового регіонального продукту не існує. Слід, проте, зважати на малий часовий проміжок, що пройшов від започаткування активної фази децентралізації: навіть десятирічного періоду може виявитися замало для дослідження зв'язку між децентралізацією та показниками розвитку регіонів і, тим більше, країни [2].

Проголошена спрямованість такого інструменту на вирішення питань регіонального та місцевого розвитку означає, що в суспільстві існують очікування відповідних ефектів уже в короткостроковій перспективі: децентралізація на користь громад змінює розподіл повноважень, запроваджує механізми акумулювання бюджетних ресурсів; громади мають більше можливостей реалізовувати власні стратегії розвитку, спираючись на організаційний та матеріально-фінансовий потенціал. Отже, значно актуалізується питання формування підходів до оцінювання впливу децентралізації на соціально-економічний розвиток регіонів.

По-перше, позитивні ефекти на розвиток економіки забезпечуються не так перерозподілом бюджетних видатків між рівнями управління, як зростанням частки капітальних видатків. Підвищення рівня децентралізації може супроводжуватися зростанням видатків на поточні статті, але не на розвиток інфраструктури та стимулювання економічної активності територій. Це може призвести до зниження темпів зростання, навіть якщо цільове призначення видатків є оптимальним.

По-друге, зниження темпів зростання економіки може бути результатом нарощення доходів нижчих рівнів управління за рахунок додаткового податкового навантаження на суб'єкти бізнесу, а не за рахунок перерозподілу бюджетного ресурсу.

По-третє, ефективність фіскальної децентралізації може бути суттєво нижчою у країнах із нижчим рівнем розвитку демократії, оскільки повноваження органів місцевого самоврядування в ухваленні рішень може обмежуватися центральним урядом. Насамкінець, на практиці органи місцевого самоврядування можуть не реагувати на переваги та потреби місцевих громадян унаслідок недосконалостей місцевих виборів [3].

Отже, децентралізація як фінансова, так і повноважень, – це в першу чергу, децентралізація відповідальності. Контроль за роботою та співпраця з місцевими органами влади та самоврядування – це шлях до реальних змін. З кожним ухваленим реформаторським законом за Урядом лишатиметься все менше повноважень в питаннях управління територіями, тоді як більше часу лишатиметься на завдання розробки загальнодержавної політики – рамки. І у вмінні на місцях планувати та працювати закладений успіх та шанс на соціальний та економічний розвиток.

А також варто виділити і такі проблеми, які залишаються невирішеними в умовах завершення першого етапу децентралізації: неврегульованість розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування різних рівнів та органами виконавчої влади; відсутність належно підготованих робочих кадрів в органах місцевого самоврядування; відсутність ефективних механізмів контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування та системної взаємодії органів місцевого самоврядування з іншими структурами; низький рівень контролю власних фінансових ресурсів на рівні місцевих бюджетів.

Література:

1. Сторонянська І. З., Патицька Х. О. Адміністративно-фінансова децентралізація: цілі реформи та результати першого етапу. Регіональна економіка. 2019. № 1. С. 3–13.
2. Юрченко К. Г. Вплив фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток регіонів: аналіт. записка. Київ : НІСД, 2016. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-12/fin_decent-80fc9.pdf.
3. Кузькін Є.Ю. Ключові проблеми формування фіскальної спроможності місцевих бюджетів. Наукові праці НДФІ, 2017. - № 1 (78). - С. 53-67.